

Hur genomförs en ISO 14001 certifiering ?

Av Peter Andersson

2009-08-27

Inledning

Vi har i denna kurs i hållbart företagande bland annat tittat på miljöledningssystem och den certifikat ett företag kan få, då kraven enligt internationell standard uppfylls. ISO 14000 är ett samlingsnamn för ett 30-tal standarder kring miljöledningssystem. Jag tänkte tittat närmare på de olika stegen som krävs för att genomföra en ISO 14001 certifiering. Mitt mål är att göra någon form av enkel guide, tänkt för företag som har fått upp intresset för att miljöcertifiera sig. ISO 14001 är en internationell standard som sätter upp krav för vertygen och strukturen som ska användas i att organisera ett företags miljöarbete.

Själva miljöarbetet är, sett ur ISO14001 perspektiv, utan krav då det gäller gränser för mängder eller vilket slags ämnen som berörs.

ISO 14001-standarden bygger på fem grundelement som följer en logisk struktur: (SIS, Int.ref 1.)

1. Upprätta en miljöpolicy
2. Planera verksamheten
  - Miljöaspekter
  - Lagar och andra krav
  - Miljömål
  - Miljöledningsprogram
3. Införa och driva
  - Organisationsstruktur och ansvar
  - Utbildning, medvetenhet och kompetens
  - Kommunikation
  - Dokumentation
  - Dokumentationsstyrning
  - Verksamhetsstyrning
  - Nödlägesberedskap
4. Följa upp och kontrollera arbetet
  - Övervakning och mätning
  - Avvikelser och korrigerande åtgärder
  - Redovisande dokument
  - Revision av miljöledningssystemet
5. Åtgärda och ständigt förbättra arbetet

Denna struktur följer PDCA-cykeln (Plan-Do-Check-Act), också känd som Deming-cykeln (Ammenberg, s.160), som innehåller fyra punkter: Planera-Utför-Kontroll-Agera.

Samma struktur presenteras enligt Ammenberg (s. 162).

1. Ledningens beslut
2. Miljöutredning
3. Miljöpolicy
4. Miljömål
5. Miljöledningsprogram
6. Organisation, ansvar, rutiner,
7. Utbildning
8. Miljörevision och uppföljning
9. Åter till punkt 3.

På detta sätt pågår arbetet i en slinga som ska ge ständiga förbättringar och ett kontinuerlig arbete.

Att börja.

– Ledningens beslut

Det är alltid ett företags eller organisationens ledning som tar beslut om, och hur ett miljöarbete ska startas och prioriteras.

I detta skede är det intressant att fundera på hur mycket kunskap som finns inom företaget eller om det är bättre att på direkten ta hjälp utifrån. En konsult eller ett certifieringsföretag som har specialiserat sig på certifieringar som rör den verksamheten företaget bedriver har stor erfarenhet som är värdefull och gör att certifieringsprocessen flyter både snabbare och med ekonomiska fördelar. Att ta resurser ur den egna personal kan ge personalbrister i företagets dagliga produktion, och det kan då vara intressant att hyra in en konsult eller en projektanställd med fokuset helt inställt på miljöarbete.

Planera verksamheten.

– Miljöutredning, miljöpolicy, miljömål och miljöledningsprogram

När det kommer till att planera verksamheten finns det ett antal dokument som måste upprättas

ISO 14001 innehåller inga krav på att en miljöutredning ska genomföras, men i praktiken måste alltid någon form av miljöutredning genomföras för att det färdiga systemet ska leva upp till kraven i standarden (Ammenberg, s.163).

Det är sedan dags att upprätta en miljöpolicy. En miljöpolicy är ett dokument som i korthet beskriver företagets grundsyn på sitt miljöarbete och vad som är målet med arbetet. Om företaget bedriver en verksamhet där det är av stor vikt att vara mer exakt i sin beskrivning kan det till exempel i miljöpolicyen finns uttalanden som ”Företaget ska endast använda energi från förnyelsebara energikällor”. Annars gäller att en miljöpolicy är skriven mer allmänt och beskriver miljömålen i större drag, ”Företaget ska verka för att använda energi från förnyelsebara energikällor”.

Genom att sätta upp miljömål blir resultatet av miljöarbetet lättare att mäta. Fördelen med ett målstyrt arbete är att det är lätt att sätta upp nya mål, och delmål. Det går att

dela in miljömålen i två delar, övergripande och detaljerade (Ammenberg, s.205). De övergripande målet är uppbyggda av ett eller flera detaljerade mål, som är delmål på vägen till det övergripande målet. Förhoppning är att det sedan ska vara möjligt att snabbt överskåda om målet är uppnått, eller inte.

Med ett miljöledningsprogram planeras genomförandet av miljöarbetet för att uppnå miljömålen. Det går att använda ett miljöledningsprogram för hela miljöarbetet eller ha flera miljöledningsprogram för olika delar av miljöarbetet. Ett miljöledningsprogram innehåller information om målsättning, genomförande, mätning, tidsplan, rapportering, ansvarsfördelning och resurser (Ammenberg, s.209).

Införa och driva.

- Organisation, ansvar, rutiner och utbildning.

När det gäller organisationen kring ett företags miljöarbete ligger det juridiska ansvaret på företagets verkställande direktör eller person som denne har delegerat ansvaret till. Nästa steg i kedjan är ledningsgruppen, som oftast består av ansvariga från olika områden. Det är viktigt att ha en ledningsgrupp som har både kompetensen och intresset att driva miljöarbetet framåt. Och att dessa driver på för sina medarbetare att miljöarbetet är viktigt. Miljöledningsansvarig, miljösamordnare och miljökoordinatorer är namn på olika befattningar, där personer jobbar direkt med miljöarbetet och att det sker enligt de uppsatta målen.

För att få företagets medarbetare att förstå, och känna sig delaktiga i miljöarbetet behövs nästan alltid utbildning. Utbildningen kan delas upp på tre nivåer, miljökunskap på en allmän nivå för alla på företaget, en översikt av företagets miljöledningssystem för alla på företaget och slutligen utbildas varje avdelning eller enhet på den delen av miljöarbetet som berör just deras del av arbetsplatsen.

Följa upp och kontrollera arbetet.

- Miljörevision och uppföljning.

Miljörevisionen är det verktyg som används för att kontrollera att företaget lever upp till, och följer sitt miljöarbete i den utsträckning som har specificerats i företagets miljöledningssystemet. Vid en revision kontrolleras att allt är systematiskt dokumenterat, att material och utrustning finns och fungerar enligt uppsatta krav, att personalen har den kunskap som krävs och följer de rutiner som har skapats.

Det går att dela upp revisionen i två delar, en intern och en extern revision. Vid intern revision används personal inom företaget eller konsulter. Dessa behöver inte vara oberoende, målet är att göra en självkontroll av att den egna organisationen och dess arbete fungerar som det är tänkt.

Återigen är det viktigt att det finns god kunskap om revision för att detta arbete ska ge förbättringar och återkoppling till miljöarbetet.

Vid en extern revision kommer oberoende revisorer från så kallade certifieringsorgan

(Ammenberg, s.229). Dessa revisorer är akrediterade av SWEDAC (Styrelsen för ackreditering och teknisk kontroll, SWEDAC, ref.2).

Om revisionen har gjorts utan att för många eller stora påpekande får företaget sitt certifikat.

Det som återstår nu är att göra en uppföljning över hela arbetet så att återkoppling kan ges till företagets ledning som startade arbetet.

Åtgärda och ständigt förbättra arbetet.

– Cykeln börjar om.

Nu är det viktigt att inte luta sig tillbaka och tänka att arbetet är över, certifikatet är uppspikat på väggen och företagets hemsida är uppdaterad med certifikatsymbolen, utan att miljöarbetet måste hela tiden gå vidare och nya mål ska sättas upp och nås. Det är det som är poängen med ISO14000-certifiering och miljöledningssystem, att den ständiga förbättringen fortgår.

Sammanfattning

Det mest väsentliga med miljöcertifiering, är att företaget som vill bli certifierad har en seriös inställning till sitt miljöarbete. Certifikatet i sig är bara ett papper som bekräftat att en viss nivå är uppnåd. Ett miljöarbete enligt ISO 14000 är ett långsiktigt arbete, för organisationer som har en långsiktigt tänkande. Om det nu inte är ekonomiskt försvarbart att göra själva certifieringen så finns det inget att förlora på att förstå sig på andemeningen i ett strukturerat miljöarbete.

Källförteckning:

Ammenberg, Jonas, (2004). *Miljömanagement*. Studentlitteratur

Internet referenser:

1. Swedish Standards Institute (www.sis.se)
2. Styrelsen för ackreditering och teknisk kontroll. (www.swedac.se)